

Nr 224

Av herr **Christenson** i Malmö, *angående översyn och utredning av utrikesförvaltningens organisation.*

I statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln har departementschefen för budgetåret 1958/59 begärt ökade anslag för nya tjänster inom utrikesförvaltningen.

Statsutskottet har den 9 mars 1948 avgivit ett utlåtande angående anslagen under tredje huvudtiteln, i vilket framhålles, att det enligt utskottets mening knappast är möjligt för riksdagen att klart överblicka och bedöma behovet av den personal, som på olika håll kan befinnas erforderlig inom utrikesförvaltningen. Det synes fördenskull, heter det, utskottet önskvärt att så snart förhållandena det medger denna förvaltning skulle bli föremål för översyn. Kostnaderna för utrikesdepartementet och för Sveriges representation i utlandet uppskattades då till 23,8 milj. kr. mot 7,4 milj. kr. år 1938. I årets statsverksproposition anges kostnaderna till 61,2 milj. kr.

En utredning och översyn av utrikesförvaltningens organisation i vad avser kommersiella och handelspolitiska spörsmål föreslogs i ett betänkande rörande vissa utrikeshandelsbefrämjande åtgärder. Till liknande resultat kom den statliga utredningen angående de handelspolitiska formerna. Det har gått tio år sedan dessa yrkanden framställdes, men ingenting har gjorts. Den av utrikesministern i tredje huvudtiteln år 1953 åsyftade översynen verkställdes internt inom departementet, och de hittills uppnådda resultaten synes vara att departementschefen begärt nya tjänster.

Utrikeshandeln kommer säkerligen att de närmaste åren präglas av politisk och kommersiell aktivitet. Den utvidgade affärsmarknaden i Mellan-europa skapar nya problem även för andra än de direkt berörda staterna. I den allt hårdare internationella konkurrensen tränger den frågan fram, hur Sverige skall kunna hävda sig som exportland. Sammanslutningen mellan Frankrike, Väst-Tyskland, Italien, Belgien, Holland och Luxemburg i en gemensam tullunion, sloandet av tullmurarna mellan dessa länder och en enhetlig affärsmarknad för cirka 170 miljoner människor bör vara ett observandum inte minst för vårt land. Andra liknande handelspolitiska aspekter är hur det kommer att ställa sig med den europeiska marknaden om liknande handelsblock och kapitalförsörjning upprättas mellan de öst-europeiska staterna, om Storbritannien faller tillbaka i fråga om imperiehandel och om Danmark orienterar sig mot kontinentalländerna.

Utlandsmarknaden har mattats, och handeln med våra traditionella exportvaror befinner sig i hård motvind. De fallande priserna på viktiga exportvaror, cellulosa, trävaror och järnprodukter, samt nedgången i sjöfartens fraktinkomster utgör dåliga tecken. När omsättningen börjar gå tillbaka och marginalerna pressas, samtidigt som produktions- och lönekostnaderna stiger, har vi råkat i ett mycket ofördelaktigt utgångsläge. Avsättningen på utlandsmarknaden av nya artiklar kommer att bli mycket vansklig.

När man diskuterar våra utlandsutsikter i kommersiellt hänseende får man också ta med i beräkningen att de europeiska staterna liksom flertalet övriga länder anser sig hänvisade till att föra en restriktiv politik med importfördyrande valutaregleringar och höga tullar. Dessa politiska hinder påverkar i hög grad vår export i hämmande riktning.

De små staterna kommer att få allt svårare att hävda sig på världsmarknaden mot stormakterna och de handelspolitiska blockbildningarna. Därför kräves omedelbara, snabba och kraftiga initiativ utan att avvakta planerna på en nordisk tullunion för att planlägga hur statsmakternas och de enskildas resurser på ett lämpligt sätt skall kunna samordnas för en verkligt aktiv handelspolitik.

I första hand bör näringslivet självt inrikta sig på hårdare bearbetning av utlandsmarknaderna genom att skapa egna försäljningsorganisationer eller etablera kontakt med skickliga handelsagenter. Företagen får vara beredda att lämna långa krediter, delta i mera organiserad form på utländska fackvarumässor och vidta lämpliga reklamåtgärder. I detta avseende har de svenska småföretagarna med sina begränsade ekonomiska resurser ytterst små möjligheter att göra sig gällande i utlandet, om de inte etablerar ett ingående samarbete eller får ta statsmakternas resurser i anspråk. I årets statsverksproposition föreslår handelsministern endast 500 000 kronor för bestridande av utgifter för utrikeshandelsstipendier, småindustriens exportbyrå och exportråd samt handelssekreterarorganisationen.

Det ligger i öppen dag att vår exportindustris konkurrenskraft försvagats genom våra höga skatter och andra kända förhållanden. Exportpremier eller subventioner för att eliminera dessa hämmande produktionsbelastningar är inte en framkomlig väg. Andra åtgärder måste prövas och vidtas.

En praktisk väg förefaller vara att använda våra ambassader och beskickningar som informationscentraler och kontaktorgan i högre grad än som nu sker då det gäller att bereda marken för svenska industriidkare och köpmän på utlandets marknader. Kommersiella handelsavdelningar med väl handelsutbildad personal för dylika uppgifter vid våra utlandsbeskickningar är säkerligen en god framtidsplanering då det gäller att skapa för-

troende för svenska varor. Alltför ofta har från utlandssvenskars sida påtalats att mycket litet hittills gjorts i detta avseende. Visserligen gör svenska handelskammare i utlandet en god insats, men de saknar tillräckliga resurser. Och dock är det av ofantlig betydelse att förmedla köpmannamässig kontakt med de främmande marknaderna med dess olika branscher, med handelsagenternas organisationer och andra lämpliga organ. Ett stöd från statsmakternas sida för en svensk exportoffensiv bör sålunda inriktas på praktiska åtgärder.

I Schweiz handläggs icke utrikeshandeln av utrikesdepartementet, men det är departementspersonal i utlandet som sysslar med dessa ärenden. Den personal som schweiziska utlandsbeskickningar har till förfogande för handelns räkning är oftast större än vad som är fallet vid motsvarande svenska beskickningar. De västtyska beskickningarna har rationellt servicebetonade handelsavdelningar. Våldiga kapital står till den västtyska exportens förfogande. En stor dansk statlig kommission börjar i januari en utredning i syfte att omdana utrikestjänsten i nya former och skapa en ny diplomatisk verksamhet men ändå ta sikte på sparsamhet i statsadministrationen.

För Sveriges vidkommande har inrättats handelssekreterarbefattningar i vissa utomeuropeiska länder. Dessa befattningshavare, vilka är praktiker och hämtade från näringslivets led, har gjort betydelsefulla insatser och fått goda vitsord av näringslivets folk. Vad som är anmärkningsvärt är att inte handelssekreterarposter inrättats även i de europeiska länderna. Fråga är om icke handelssekreterarna borde ha en fast anknytning till våra handelsavdelningar på beskickningarna eller konsulaten i utlandet. Handelsministern föreslår att handelssekreterarbefattningarna bör minskas från 15 till 12. I det nuvarande läget med svårbemästrade avsättningsmarknader borde handelssekreterarinstitutionen i stället utvecklas och stärkas, även om organisationsformerna kan diskuteras.

På svenskt diplomatiskt håll har utrikesförvaltningens organisation också bragts på tal. Den svenska ambassadören i London har sålunda för kort tid sedan givit uttryck åt den uppfattningen att tidpunkten nu är inne för en granskning av attachéorganisationen. Kostnaderna för 15 militärattachéer och 3 biträdande uppgår till omkring 1,5 milj. kr. årligen. En översyn av de konventionella attachébefattningarnas uppgifter över huvud taget kan måhända vara påkallad. En kommission bestående av parlamentariker, representanter för näringslivet och experter bör utreda de berörda problemen.

En stagnation i våra exportaffärer kommer att få allvarliga konsekvenser för vår levnadsstandard. Det är ett livsvillkor för ett litet folk att hålla exporten på en hög nivå för att få en god bytesbalans, för att upprätthålla en hög valutareserv och för att kunna uppehålla den inhemska fulla sysselsättningen.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

1. att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära översyn och utredning av utrikesförvaltningens organisation, samt
2. att frågan angående lämplig utvidgning av handelssekreterarinstitutionen blir föremål för behandling.

Stockholm den 24 januari 1958

Carl Christenson
Malmö